

Dvě monografie o bezpečnosti ze Slovenska

RECENZE

Volner, Š. Bezpečnost' ľudstva: Planéta – Vedecko-technický systém – Vesmír – Mikrosvet, vydal PhDr. Milan Štefanko, Bratislava: vydavateľstvo IRIS, 2009, 362 stran.

Volner, Š. Bezpečnosť 21. storočí, vydal PhDr. Milan Štefanko, Bratislava: vydavateľstvo IRIS, 2009, 388 stran.

Prof. dr. Štefan Volner, CSc., je pilný autor, i když se s jeho díly můžeme často seznamovat s jistým zpožděním. Tak je to s jeho dvěma tematicky spojenými publikacemi Bezpečnosť ľudstva a Bezpečnosť 21. storočí. Již z podtitulu první knihy je zřejmé, že autor vychází z co nejširšího pojetí bezpečnosti

Rozšířené pojetí bezpečnosti je myšlenkovým proudem vycházejícím spíše z několika principů než jednoznačně vymezeným teoretickým modelem. Během studené války byla bezpečnost pojímána převážně jako vojenský a politický zájem státu. V následujícím období se koncept rozšířil o nové aspekty (ekonomické, environmentální a společenské), především se však rozšířil okruh subjektů, o jejichž bezpečnost se jedná. Noví aktéři se objevují vzhledem ke státu na vyšších i nižších úrovních, jde na jedné straně např. o nadnárodní organizace, na druhé o nejrůznější skupiny a jednotlivce. Lze proto mluvit o národní, společenské, individuální, ekonomické a environmentální bezpečnosti, jakož i o bezpečnosti lidí. Sporná je míra, která činí z hrozby obecně hrozbu bezpečnostní. Řešením může být omezení bezpečnostního statusu na hrozby existenciální mířící proti „vitálnímu jádru“ či podstatě daného subjektu.

Teorie sekuritizace chápe bezpečnost jako jazykově a sociálně podmíněný konstrukt, a tak i přistupuje k analýze bezpečnostních problémů. Široké pojetí bezpečnosti nabízí nový pohled, ovšem jeho aplikace v bezpečnostní politice je dosud velmi omezená a vyžaduje opatrnost a zdrženlivost.

To si uvědomíme, zaměřujeme-li se na možnosti aplikace teoretického konceptu rozšířeného pojetí bezpečnosti do procesu tvorby a realizace bezpečnostní politiky České republiky pomocí modelu komplexního řízení bezpečnosti. Tento model ukazuje možnosti optimalizace výkonu bezpečnostního systému jako systému orgánů zákonodárné, výkonné a soudní moci, ozbrojených sil, bezpečnostních, záchranných, havarijních aj. sborů a služeb, právnických a fyzických osob a jejich vazeb při přípravě a realizaci činností zajišťujících koordinovaný postup při udržení bezpečnosti ČR v průběhu nejrůznějších typů vnějších bezpečnostních ohrožení a vnitřních krizových situací.

Tento model se může stát významnou společenskou inovací vedoucí k synergickému efektu, tj. k aktivnímu občanskému a profesionálnímu pojetí bezpečnosti ČR,

ke zvýšení vnější a vnitřní bezpečnosti, k rozpočtovým úsporám a ke zlepšení civilního řízení a kontroly tohoto systému. [1] Tento úvod je nezbytný především proto, že Volnerovy monografie by mj. mohly přispět k precizaci tohoto širšího pojetí a přispět tak i bezprostřední praxi.

Bezpečnost lidstva: Planeta – Vědecko-technický systém – Vesmír – Mikrosvět

Autor vychází z myšlenky, že dějiny lidstva jsou vlastně dějinami zápasu o bezpečnost a že bezpečnost a existence lidstva jsou vzájemně propojené a neoddělitelné jevy. Lidé mohli přežít jen proto, že jim k tomu příroda vytvořila optimální podmínky.

Cílem monografie je seznámit bezpečnostní experty a studenty s novými teoretickými zdroji, teoreticko-metodologickými přístupy a paradigmaty jako se společenským jevem, a tím přispět k tvorbě ontologicky a epistemologicky „široce zasítovaného“ bezpečnostního systému. Znamenalo to vycházet ze širšího okruhu vědeckých disciplín včetně termodynamiky, teorie relativity, kvantové teorie a teorie Gaia. Vyústěním je poznatku je přesvědčení, že největší nebezpečí je v nás samotných.

První kapitola. Autor si v první ze čtyř kapitol klade dosud pro bezpečnostní témata nezvyklé otázky: Je život jen na zemi? Musí se proto zabývat tématy, jako je vznik života a podmínky jeho existence na Zemi; význam bakterií pro vývoj živých organismů a lidí; význam buňky jako základní podmínky vývoje živých organismů; genetika jako pomoc lidem či hrozba; nedostatek vody; hrozba skleníkových plynů; klima na Zemi; ochlazování planety; vymírání živých druhů a role slunce.

Jde tedy o velmi široké pojetí bezpečnosti vycházející z logicky položené otázky, zda je vývoj naší planety pro lidstvo bezpečný; jinak řečeno, jestli si počínáme tak, abychom tu mohli v tomto unikátním prostředí nadále po další staletí a tisíciletí žít. A zároveň si musíme přiznat, že při současném vědeckotechnickém rozvoji a neustávajících konfliktech o tom mnoho nejkvalifikovanějších lidí pochybuje. I přestože nikdo neví, nejsme-li jedinou oživenou planetou. A bude-li vědeckotechnický rozvoj pokračovat tak, abychom se vyrovnali se snižujícími se zásobami energií a surovin, nevedli o ně války a naopak odzbrojovacími procesy snižovali náklady na nové zbraňové systémy a ozbrojené síly.

Autor je v tomto směru sám skeptický, domnívá se, že člověk boj s přírodou pro existenční růst obyvatelstva a spotřeby prohraje. Tento konflikt považuje za nejvážnější hrozbu. Bezpečnost lidstva bude stále více určována samotným vývojem planety a každé narušení křehké rovnováhy potrestáno. Tím dříve a neodstranitelněji, čím více tuto hrozbu budeme ignorovat. Ignorance je pro něho vážný rizikový faktor. V nadhozených otázkách této kapitoly hledá autor i řešení.

Stačí se začíst do této pozoruhodné knihy se stovkami a tisíci informací, jakou jsou následující:

Vzhledem k atomovému složení se lidské tělo skládá z 99,999 % z vakua, tedy ze stotisíciny objemu. Existuje-li na naší Zemi život cca 4 miliardy let, inteligentní život trvá jen 0,02 % z tohoto času. Jen v naší galaxii existuje 100 miliard hvězd a galaxií jsou miliardy. Rozsah vesmíru je deset miliard světelných roků. Mimo náš vesmír může existovat velké množství i vesmírů jiných, možná založených na jiných

než dosud univerzálně platných přírodních zákonech. Americký biolog Edwin Coklin v diskuzi o původu života na Zemi či jeho přenesení odjinud napsal, že pravděpodobnost, že rozumem obdařený život vznikl náhodou, se dá přirovnat k pravděpodobnosti, že kompletní slovník by mohl být výsledkem výbuchu v tiskárně. Zatím také jej nedokážeme z anorganických látek vytvořit uměle. Položíme-li si otázku, kolik proteinů s délkou 200 aminokyselin může existovat, tak proteiny jsou syntetizované jako lineární polymery z 20 standardních aminokyselin. Když každá z 200 pozicí má 20 možností výběru, dostáváme 20^{200} (10^{260}) možností. Přitom počet částic ve známém vesmíru se odhaduje na 10^{80} . Pokračujeme-li v této úvaze dále, současný vesmír nemohl mít dostatečný čas na vytvoření proteinu, vyžadoval by 1040000 možností. Autor dochází k závěru, že život byl vytvořen inteligencí. Což ovšem logicky evokuje další spekulativní otázku, jak vznikla tato původní inteligence.

Tak bychom mohli pokračovat v úvahách dál, vznik života a podmínky jeho existence na Zemi se dějí v čase a v pohybu, a vše, co je v pohybu, existuje dočasně, tj. stárne a zaniká. Zatímco příroda vytvořila člověka, člověk postupně dovede živou přírodu k jejím prvotním formám. Je to dobrodružné poznávání jdoucí k až zdánlivě nadbytečným detailům. Záměr autora je zřejmý: toto poznání prozrazuje složitost přírodního dění a lidského konání, nutně vede k přemýšlení a konání ve prospěch zachování existence živé přírody a lidstva. To je i smyslem širšího pojetí bezpečnosti.

Např. klimatické změny, konkrétně oteplování, mohou vést ke zvýšení frekvence mimořádných klimatických jevů (např. hurikánů), k nižší míře přizpůsobivosti zemědělských plodin, ke zvyšování hladiny moří, rychlejšímu šíření malárie, zvýšení onemocnění encefalitidou, horečkou dongue, rakoviny kůže, k rozšíření průjemových onemocnění, zvýšení nedostatku vody apod., což povede i k vyšší migraci obyvatelstva s následnými etnickými konflikty. To je jen jeden z mnoha příkladů; k takovým vyústěním vedou autorovy odpovědi na zvolené otázky.

V kratší **druhé kapitole** věnuje autor pozornost bezpečnostním aspektům vývoje vědecko-technického systému. V popředí jeho pozornosti je přírodní a vědecko-technický systém a poznání jako faktor bezpečnosti a hrozby pro lidstvo. Autor se staví proti paradigmatu antropocentrismu, varuje před riziky abiotické techniky a technologií, které člověku zdánlivě pomáhají, ale de facto škodí, nemusí zničit přírodu, ale vést k zániku příznivých podmínek pro život. Nekorigované poznání se tak paradoxně stává bezpečnostní hrozbou, protože dynamický technický a technologický rozvoj stále častěji předbíhá schopnost člověka a společnosti se s ním vypořádat, aby se nestal ohrožujícím faktorem.

Volner připomíná slova H. G. Wellse z přednášky na londýnském Královském institutu z roku 1902, že „v novém století budeme svědky změn, které zastíní vše, co se odehrálo ve století minulém“. Zatím však s budoucností zacházíme jako při házení mincí, kdy nám nezáleží na tom, na jakou stranu padne. Kdybychom chtěli tento obraz kriticky aktualizovat, začátek další vážné snahy skončit se šířením jaderných zbraní, započatý letos v Praze, se ze stránek médií rychle vytrácí jako kdyby šlo o jakoukoli denní událost.

Třetí kapitola se zabývá bezpečnostními limity vesmíru, tj. vznikem a vývojem struktur vesmíru, a to zvláště podle tzv. inflačního modelu. V těžišti pozornosti je entropie a rizika našeho pronikání do vesmíru. Autor upozorňuje, že pronikání do makrosvěta má podobná úskalí jako expanze do vesmíru. I když je zřejmé, že se lidstvo

tohoto počínání nevzdá, jde o to neudělat osudovou chybu. Už dnes dostatečně nevíme, co se vše pohybuje na našem zemském orbitu a jaké hrozby to přináší. Rozhodující je podle autora zvládnout dvě velké teorie: teorii relativity a kvantovou teorii; podle autora jsou základními teoreticko-metodologickými východisky koncipování současné nové teorie bezpečnosti. Zatím autor v souvislosti s pronikáním do mikro- a makrosvěta identifikuje s tím související bezpečnostní hrozby a z toho vyplývající rizika; tvorba nové bezpečnostní teorie zůstává výzvou.

Konečně **čtvrtá kapitola** je nejbližší praxi, věnuje se mikrosvět, kvantové teorii, potenciálu jádra a teorii strun, bezpečnostním souvislostem vývoje nanotechnologií, robotizace a počítačů. V závěru nemůže nepoložit otázku: Proč děláme věci, které vedou k našemu zániku, když všichni chceme přežít?

Text výrazně překračuje hranice společenských věd a zvláště politologie. Autor však prezentovaná témata posuzuje právě kritérii společenských věd, o kterých se domnívá, že za přírodními a technickými vědami významně zaostaly, a to zvláště pokud jde o kvalitu vládnutí, a zvláště globálního vládnutí, kde podle něho jsou živé a platné ještě poznatky z doby vestfálského míru v 17. století a od té doby jako by se vývoj zastavil. Proto je tak těžké přijímat a realizovat radikální změny ve společenských vědách, primárně v politologii. Otevřeně říká: „Sotva bude někdo namítat, že změna lidské společnosti, přeměna moci člověka a státu byla a je determinovaná především radikální změnou vědecko-technického systému.“ (s. 10) To jsou i příčiny jeho přístupu ke zpracování monografií.

Bezpečnost 21. století

Druhá Volnerova publikace má klasickou strukturu bezpečnostních studií: obsahuje teoreticko-metodologická východiska, pojednává o globálních bezpečnostních hrozbách a z nich vyplývajících rizicích a klasifikuje a analyzuje války 21. století. Prezentuje tu část poznatků již publikovaných i zcela nových.

Již v úvodu zůstává autor i v konkrétních podobách bezpečnostních hrozeb věren svému co nejširšímu pojetí bezpečnosti, jak je patrné již z jejich pouhého výčtu: terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, nová vlna zbrojení, nové geopolitické třenice, boj o energie a suroviny, civilizační pohyby a konfrontace, globalizace, sociální úpadek a rozdíly, extrémní náboženská hnutí, ekonomický protekcionismus, narušení standardních mezinárodních ekonomických vztahů a toků strategických komodit, falešná demokracie, podkopávání základů právního státu, porušování suverénních a lidských práv občanů, migrační vlny, etnické konflikty, kriminalita, informační terorismus a pirátství, kybernetické konflikty a vandalismus, sociální útlak, černý trh, egoismus, apatie, úpad morálky, korupce, ekologické havárie, přírodní katastrofy, živelní pohromy, pandemie etc.

Ačkoli by jistě bylo možno tyto hrozby i přes rozmanitost bezpečnostní reality uspořádat systémověji nebo jen elegantněji, prokazují zmíněný rozsah záměru.

Zdaleka však již nejde jen o teoretický pohled, ani jen o akademické diskuze, široké pojetí bezpečnosti se promítá i do konkrétních úvah, např. o funkci Severoatlantické aliance, zda by jejím posláním neměla být jen obrana euroatlantického prostoru a účast vojsk aliančních zemí v mezinárodních misích při řešení ozbrojených konfliktů, ale např. i ochrana tras distribuce energií a surovin. Zatím diskuze na toto téma stála

post německého prezidenta. Ale není jasné, kam se budou podobné úvahy vyvíjet v budoucnosti.

S čím představitelé společenských věd budou asi méně souhlasit nebo jen zčásti, je autorovo přesvědčení, že „pro společenské vědy, politologii jsou velmi inspirující, aplikovatelné a platné zákony termodynamiky, zejména druhý a čtvrtý termodynamický zákon, teorie chaosu, nová teorie rovnováhy, myšlenky Gaia, myšlenky komplexního adaptivního systému, síťová teorie, kybernetika a informatika, myšlenky fraktální geometrie, teorie relativit, kvantové teorie, genetiky atd.“. (s. 18) Autor si nakonec sám uvědomuje limity inspirace a aplikovatelnosti metodologie přírodních věd a věd společenských s vlastní specifickou metodologií.

V první kapitole je ze sociologického hlediska nepřehlédnutelné, že autor považuje bezpečnost za sociální, konkrétně-historický, dynamický, relativní, různorodý, mnohostranný, mnohotvárný a víceúrovňový jev. (s. 19) V teoreticko-metodologických východiscích bezpečnosti 21. století jsou v ohnisku Volnerovy pozornosti teorie a paradigmaty sloužící koncipování současné teorie bezpečnosti. Výběr ovlivnilo a podmínilo vnímání bezpečnosti jako sociálního dynamického jevu v širších dimenzích komplexního, víceúrovňového a zasítovaného systému. Nejdříve se zabývá teoretickými východisky bezpečnostních hrozeb a rizik a bezpečnostním systémem jako sítí a jeho budováním na základě fraktální geometrie. Dále věnuje pozornost nelineárnímu chaosu jako průvodnímu jevu bezpečnostních systémů a vztahu bezpečnostního systému a druhého a čtvrtého vývojového (termodynamického) zákona. Pro vojáky je jistě zajímavé téma teorie rovnováhy a teorie bezpečnosti, bezpečnostní systém jako výsledek poznání mechanismu bezpečnostního působení aktérů.

Za bezpečnostní hrozbu autor považuje „jakoukoli entitu schopnou narušit bezpečnost člověka či sociálního společenství“. (s. 31); tedy ji opět chápe v co nejširším slova smyslu. Bezpečnostním rizikem poté míní „subjektivní vnímání a respektování objektivní bezpečnostní hrozby“. (s. 31) Podobné pojetí převažuje i v české bezpečnostní komunitě:

„Bezpečnostní hrozbou se rozumí mimo nás nezávisle existující vnější jev, který může nebo chce poškodit nějakou konkrétní hodnotu; závažnost této hrozby je úměrná tomu, jak si tuto hodnotu ceníme; může být přírodním nebo společenským jevem. Bezpečnostní riziko je mírou pravděpodobnosti, že se hrozba stane reálnou.“ [2]

Ze sociologického hlediska je však důležitější něco jiného: tyto hrozby jsou selháním, neschopností světového a evropského společenství i vlád jednotlivých států řešit minulé, existující i budoucí problémy, jsou sekundárními důsledky příčin jiných, primárních. Proto je nutné základní metodologické odlišení hrozeb na primární a sekundární. Na příčiny a jehož následky.

Druhá kapitola se věnuje tématům jako je explozivní růst světového obyvatelstva, exponenciální růst spotřeby jako hrozba pro lidstvo, bezpečnostní rizika vyčerpání přírodních zdrojů surovin, voda jako základ existence lidstva a příčina nových konfliktů, hrozba vzniku globálních protikladů a globální nerovnováhy, deset hrozeb pro demokracii 21. století, globální sociální chaos, bezpečnostní problémy rozvoje malých států a lokalit a násilí, drogy a kriminalita. Kapitola vyúsťuje ve scénáře hledání východisek k bezpečnému světu.

Autor v této kapitole identifikuje deset hrozeb pro demokracii v 21. století: úpadek a ekonomická krize; úpadek a krize morálky a lidských hodnot; krize politické moci;

krize státní suverenity; sociální krize; hegemonie a unipolarita, destrukce geopolitické rovnováhy; globalizace; nekontrolovatelnost a nedostupnost vědeckotechnického rozvoje; informační exploze a informační odcizení; egoismus, apatie a pesimismus.

Poslední hrozba ve výčtu, jakkoli jsou hrozby vážné, nevylučuje i optimističtější pohled na budoucnost. I autor v závěru této kapitoly uvádí scénáře hledání východisek k bezpečnému světu.

Vidí je ve změně myšlení a jednání člověka s cílem stabilizovat světovou populaci, vyvíjet environmentálně příznivé technologie, komplexně změnit ekonomická pravidla, schválit novou generaci mezinárodních smluv v ekologii, odzbrojování ad. a vytvořit kooperativní plán výchovy obyvatelstva světa o globálním životním prostředí.

Tématem **třetí kapitoly** jsou války 21. století. Nejdříve autor zkoumá proces válečného vývoje, v němž věnuje pozornost zvláště civilizačnímu, vlnovému a realistickému přístupu ke zkoumání příčin vzniku válek. Následuje zkoumání společenského pohybu a válek a vztahu státu a válek. Pokud jde o charakter a způsob vedení válek v 21. století, tak se speciálně věnuje asymetrickým válkám. Následuje subkapitola o válce jako procesu použití vojenské síly a o prostředcích vedení válek v našem století. Kapitola vyúsťuje v klasifikaci zbraní, jako jsou jaderné, jejich nosiče, vlastníci; kosmický prostor, kosmické systémy a zbraně a válka v kosmu; chemické, biologické, elektromagnetické, kognitivní (inteligentní), radiologické, ekologické meteorologické aj. zbraně.

V závěru kapitoly je úvaha o zbraních hromadného ničení třetího tisíciletí (zasítování a velení, počítače a kybernetická válka, informace a informační válka, nanotechnologií a možnosti aplikace ve vojenství, robotizace vojenství, bezpilotní letadla a robotizace zbraní pozemního boje. Autor varuje, že se rodí nový revoluční druh války, tzv. kognitivní válka se zasítovaným systémem PINR, tj. systémem počítačů, informací, nanotechnologií a robotů využívaných pro vojenské účely.

Štefan Volner je přesvědčený, že přírodní vědy přinesly v poslední době obrovské množství objevů a poznatků, což se promítlo i do tvorby nových teorií a paradigm, které se ještě nestačily ustálit a jsou nahrazovány novými. Tomuto rozvoji nestačí vývoj člověka a společnosti, ani rozvoj společenských věd. Je ovšem otázkou, jakým způsobem může rozvoj přírodních věd obohatit rozvoj věd společenských; rozhodně je to nemyslitelné lineárně simplifikovanou cestou.

Autor považuje lidskou bezpečnost za složitý mnohotvárný a víceúrovňový jev na mega, mezi, mikro i biotické úrovni. Proto vyžaduje všeoborovou pozornost bezpečnosti. I přes de facto až totálně nejširší pojetí bezpečnosti by se s těmito Volnerovými publikacemi měli seznámit všichni ti, kdo se problematikou bezpečnosti a zčásti mezinárodními vztahy a politologií chtějí v budoucnosti zabývat; stejně tak ti, kdo v této oblasti pracují. Na co by totiž čtenář potřeboval dlouhá léta, aby se při hledání determinant souvisejících s bezpečností probral jednotlivými vědeckými disciplínami, to mu autor předkládá v syntetické a čtivé podobě. Je třeba se poklonit, autor k tomu musel na sedmi stech padesáti stránkách vyvinout úsilí až nadlidské. Čerpal ze 460 publikací.

Ovšem cosi trochu jiného je pojetí bezpečnosti jako téma vědecké publikace a vysokoškolských skript a její operativní představa pro tvorbu scénářů bezpečnostní budoucnosti, [3] bezpečnostní politiky, [4] bezpečnostních strategií [5] či tvorby komplexního systému řízení bezpečnosti, [6] kde autoři zcela nutně musí vycházet ze zúženějšího pohledu, jakkoli jde o komplexní jev, což ovšem neznamená ničím neohraničený systém. Podobně to platí i pokud jde o probíhající diskuze o možnosti vytvořit vědu o bezpečnosti.

Použitá literatura a poznámky k textu:

- [1] Blíže viz BALABÁN, M., RAŠEK, A., STEJSKAL, L. The Extended Concept of Security and The Czech Security Policy. *Central European Journal of Public Policy*, December 2008, Vol. 2, No. 2. 40-63. <http://www.cejpp.eu/index.php/volume-2-number-2-december-2008/view-category.html>.
- [2] Blíže ZEMAN, P. *Česká bezpečnostní terminologie: Výklad základních pojmů*. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně, 2003.
- [3] Viz např. RAŠEK, A. a kol. *Bezpečnostní prognózy a realita*. Praha: Pražské sociálně vědní studie, 2006; *Veřejná politika a prognostika PPF-012*, Fakulta sociálních věd UK; BALABÁN, M., RAŠEK, A. Česká republika mezi mlýnskými kameny: Scénář možného vývoje světové bezpečnostní situace. *Vojenské rozhledy*, 2003, roč. 12, č. 2, s. 3-13, ISSN 1210-3292; BALABÁN, M., RAŠEK, A. Padesátiletí čtvrté světové války, s. 10-20, in *The World 2050: Svět 2050*. Praha: nakladatelství Sdělovací technika, 2005.
- [4] RAŠEK, A. Bezpečnostní politika České republiky při vstupu do Evropské unie. *Vojenské rozhledy*, 2002, roč. 11, č. 2, s. 3-23, ISSN 1210-3292.
- [5] RAŠEK, A. a kol. *Polistopadový vývoj armády a bezpečnostní politiky ve vztahu k Evropské unii*. Praha: Agentura VPK, UK SFV CESES, 2004, stran 165.
- [6] Viz např. RAŠEK, A., BALABÁN, M. Systém komplexního řízení bezpečnosti České republiky. In *Putování českou budoucností* [sborník], Praha: Centrum pro sociální a ekonomické strategie Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, 2003.

Moderní bezpečnostní prostředí představuje širokou a rozvíjející se škálu bezpečnostních výzev vůči bezpečnosti států NATO a jeho obyvatelstva. K zajištění jejich bezpečnosti, Aliance musí a bude pokračovat – vždy v souladu s mezinárodním právem – v efektivním naplňování třech klíčových úloh při ochraně členů Aliance:

- a. **Kolektivní obrana.** Členové NATO si vždy budou vzájemně pomáhat proti útoku podle čl. 5 Washingtonské smlouvy. Tento závazek zůstává pevný a závazný. NATO bude odstrašovat a bránit se proti každé hrozbě agrese a proti novým bezpečnostním výzvám všude tam, kde budou ohrožovat základní bezpečnost jednotlivých členů nebo Aliance jako celku.
- b. **Krizový management.** NATO má jedinečný a obrovský soubor politických a vojenských schopností na řešení celého spektra krizí – před, během a po ukončení konfliktů. NATO bude aktivně využívat odpovídající kombinaci těchto politických a vojenských nástrojů na řešení rozvíjejících se krizí, které mají potenciál ovlivnit bezpečnost Aliance předtím, než budou eskalovat do konfliktů; na zastavení probíhajících konfliktů tam, kde to ovlivňuje bezpečnost Aliance; a na pomoc při konsolidaci stability v situacích po konfliktech tam, kde to přispívá k euroatlantické bezpečnosti.
- c. **Kooperativní bezpečnost.** Aliance je ovlivňovaná a může ovlivnit politický a bezpečnostní vývoj mimo své hranice. Aliance se bude aktivně angažovat při zvyšování mezinárodní bezpečnosti prostřednictvím partnerství s relevantními zeměmi a mezinárodními organizacemi; aktivní podporou kontroly zbrojení, nešíření ZHN a odzbrojení; a ponecháním otevřených dveří pro členství v Alianci všem evropským demokraciím, které splní standardy NATO.

Jak je stanoveno v článku 4 Washingtonské smlouvy, NATO zůstává jedinečným a hlavním transatlantickým fórem pro konzultace o všech otázkách, které ovlivňují územní celistvost, politickou nezávislost a bezpečnost jeho členů. Jakýkoli bezpečnostní problém týkající se kteréhokoliv spojence může být předložen NATO za účelem výměny informací, výměny názorů, a bude-li to možné i k dosažení společného přístupu.

Z dokumentu „Aktivní angažovanost, moderní obrana: Strategická koncepce obrany a bezpečnosti členů Organizace Severoatlantické smlouvy přijatá hlavy států a vlád v Lisabonu“, 19 Nov. 2010, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68580.htm / red.